

KOMENTAR GOSTA

Distanca med Dunajem in Celovcem je premostljiva, predvsem z resno reseršo

Marjan Sturm

Vpismu bralcev Klub slovenskih študentk in študentov na Dunaju kritizira mojo udeležbo pri prezentaciji dokumentarca »Fluchtpunkt Kärnten«. Ta film je že pred meseci pokazal ORF na svojem tretjem kanalu. Dokumentarec je zelo dober in prikazuje nacistični napad in razkosanje Jugoslavije, grozodejstva nacistične vladavine in predvsem vlogo ustaške države kot vazala Hitlerja. Še posebno mesto imajo v filmu koncentracijsko taborišče Jasenovac in grozodejstva, ki so jih ustaši storili zoper Srbe, Jude in pripadnike drugih narodov. Film pokaže kot reakcijo tudi to, da so angleške oblasti vrnile hrvaške, slovenske ter druge vojaške in nevojaške-begunske formacije jugoslovanskim partizanskim oblastem, ki so na tisoče brez sodnih postopkov kratkoma pobili. Film je zelo dober. Ustvaril ga je Ferdinand Macek v sodelovanju z zgodovinarjem Florianom Rulitzem. Macek je kasneje skupaj s Petrom Gstettnerjem še naredil dokumentacijo – tudi za ORF – o kacetu na Ljubelju. Očitno študentje filma »Fluchtpunkt« niso videli. Vsekakor si je pretekli teden okoli 300 ljudi v Pliберку ta film ogledalo in vsi so bili prizadeti od tega, kaj se je dogajalo v drugi svetovni vojni v tem prostoru. O kakem poveljevanju ustaštva na prezentaciji filma v Pliберку ni bilo govora. Tudi Rulitz je v Pliберку argumentiral stvarno.

Študentje kritizirajo sodelovanja Florian Rulitza na prireditvi v Pliберку in v radijski oddaji »Še vedno Sturm«.

Rulitz je o dogajanjih ob in po drugi svetovni vojni pisal v svoji disertaciji, ki jo je branil na inštitutu za sodobno zgodovino na celovski univerzi pri prof. Pohlu. Disertacija je izšla v nemškem originalu (2011) in slovenskem prevodu (2012) pri celovski Mohorjevi. Predgovor je napisal med drugimi tudi predsednik NSKS in visoki predstavnik mednarodne skupnosti v Bosni in Hercegovini Zdravko Inzko. Leta 2014 je disertacija izšla v hrvaškem prevodu pri založbi Večernij list in leta 2016 v angleškem prevodu pri Northern Illinois University Press v ZDA. Skupaj je knjiga doživela 6 naklad in prodanih je bilo menda približno 30.000 izvodov. V kolikor sem videl na spletu, je imela v Av-

striji tudi pozitivne recenzije, npr. od Petra Stachla od Avstrijske akademije znanosti in umetnosti (Komisija za kulturne znanosti in gledališko zgodovino).

Ko sem v sedemdesetih letih študiral na Dunaju, smo se učili, da znanost živi od diskurza in razprav in celo polemik, od teze, preko antiteze do sinteze. O Rulitzevih tezah je seveda dovoljeno razpravljati, tudi kritično. Toda kratkoma postaviti avtorja v desnokstremni kot in ga tako delegitimirati kot zgodovinarja in mu odvzeti vsako znanstveno dostojanstvo je neresno. Marsikdo moje generacija je npr. v študentskih letih sodeloval v komunističnih, levoekstremnih in še kakih totalitarnih študentskih organizacijah. Vsak ima pravico, da spremeni svoje mnenje. Številni teh bivših levičarjev so postali pomembni znanstveniki, kulturniki in politiki.

O tem, kako ravnati s travmatičnimi dogodki v zgodovini, je bilo veliko napisanega. George Orwell je dilemo o recipiranju zgodovine opisal takole: kdor kontrolira preteklost, kontrolira bodočnost; kdor kontrolira sedanjost, kontrolira preteklost.

Ko berem in poslušam debate in polemike okoli pliberške spominske prireditve v teh dneh, sem se spomnil, da v celovškem gledališču igrajo Sofoklejevo tragedijo Antigona. Zgodovina je sledeča: vojna za Tebe je končana. Brata Eteoklej in Polineik sta v boju za mesto ubila drug drugega. Novi vladar Kreon dovoli časten pogreb le za Eteokleja kot branilca mesta Tebe. Napadalec Polineika pa pusti ležati pred mestnimi vrati nepokopanega. Tistemu, ki bi ga hotel častno pokopati, zagrozi s smrtjo. Kljub temu se Antigona prepovedi zoperstavi in pokoplje brata. Kreon jo nato pusti živo zazidati. Toda Antigona ni le sestrična Kreosa, je tudi obljubljen njegovemu sinu Haimonu za ženo. Tragedije torej ni konec ...

Sofoklejeva Antigona je bila uprizorjena prvič leta 442 pred našim štetjem. Ponavlja pa se do danes tako na odrih kot tudi v realnem življenju, tudi v Pliберку je bila. Priporočam ogled predstave Antigona v celovškem gledališču.

»Fluchtpunkt Kärnten«

Diskusija in ogled filma

Pliberk Diskusijska prireditev v Pliberku, katere se je udeležilo približno 300 obiskovalcev in so na njej sodelovali mdr. producent dokumentarca Manfred Macek ter diskutanti Josef Feldner, Mijo Jurić, Florian Rulitz, Marjan Sturm in Franz Jordan, je izzvenela s pozivom k samokritičnemu skupnemu premagovanju preteklosti, ki bi ga morali hrvaški prireditelji pobuditi z ostro obsodbo fašizma in njegovih zaslepljenih pripadnikov ob istočasnem iskrenem obžalovanju večtisočerih žrtev fašizma.